

Svami Satyananda Sarasvati

L'HINDUISME

AMB CONTRAPUNTS DE

Laia de Abumada

Albert Ferrer

Vicente Merlo

FRAGMENTA EDITORIAL

UN HINDUISME DUAL

Albert Ferrer

És BEN SABUT QUE l'hinduisme no existeix; d'alguna manera, ve a ser una construcció dels europeus que van colonitzar el subcontinent. El que anomenem *hinduisme* vindria a ser un conjunt complex i fluid d'escoles i tradicions en evolució durant milers d'anys en el subcontinent indi. El llibre de Svami Satyananda Sarasvati ajudarà el lector català a aclarir-se una mica en aquest conjunt que no ha tingut mai ni Església ni jerarquia de cap mena. Tanmateix, el que voldríem remarcar és el caracter dual d'aquest *hinduisme*, alhora denigrat i mitificat per Occident, sabent que aquesta naturalesa dual és consubstancial a la condició humana mateixa.

Per un costat, el període colonial va institucionalitzar un menyspreu cap a l'Índia i l'hinduisme paral·lel al menyspreu envers totes les altres cultures humanes, que quedaven òbviament per sota de la coronació de la història representada per Occident i, més concretament, per Europa. Einstein va dir en alguna ocasió que hi ha dues coses infinites: l'univers i l'estupidesa

humana; llavors es va corregir, i es va plantejar que potser l'univers no és infinit, però que l'estupidesa humana, sí. Aquest imperialisme cultural, encara vigent i tan ben desmuntat per Raimon Panikkar, seria una de les moltes mostres de la infinita stupidesa humana de què parlava Einstein. Davant d'aquesta arrogància occidental que ha menyspreat la civilització índia i l'hinduisme, cal posar sobre la taula la gran tradició filosòfica i mística del subcontinent.

El cor de l'hinduisme no són els temples, que s'aixequen, magnífics, com autèntiques joies de l'arquitectura universal per tot el territori. No són aquests edificis de pedra impressionants, reflex en el pla empíric dels plans metafísics, el més important en la singular cultura hindú, tan diferent de la cristiana o de la moderna. El cor de l'hinduisme vindria representat pel rostre lluminós i serè, bell, en pau, de Ramana Maharshi, el mestre universalment reconegut de Tiruvannamalai, al país tamil. És a dir, el més important per a la vida de l'hindú, més enllà de temples, rituals i cerimònies, seria el famós *guru*, quelcom tan bell i pregon que la famosa stupidesa humana d'Einstein no deixaria de malinterpretar i distorsionar a Occident. El mestre veritable és aquell que guia un altre ésser perquè esdevingui el seu propi mestre. El mestre mostra un camí de realització que no pot fer ningú per nosaltres, que només podem fer nosaltres

mateixos —això sí, en relació, tan important segons Krishnamurti, i en diàleg, tan important segons Panikkar. Una de les grans virtuts de l'hinduisme consisteix a haver remarcat tan bé el centre mateix de la vida espiritual: l'autorealització, més enllà de qualsevol llibre sagrat, temple o ritual. Aquestes són les coses més importants de l'hinduisme, que l'imperialisme occidental amb el seu menypreu històric no va arribar ni tan sols a albirar.

Però aquesta dimensió mística de l'hinduisme, paral·lela, és clar, a altres tradicions místiques de la humanitat, no hauria de portar altres occidentals a mitificar l'Índia o a idealitzar l'hinduisme. Els hindús no són tots místics; l'hinduisme no és només místic. S'ha posat un accent excessiu en la mística hindú per part de la indologia acadèmica o de l'orientalisme *amateur*. S'ha emfatitzat excessivament el paper dels Vedes, que la gran majoria d'hindús ignoren completament, i fins i tot s'ha presentat la línia sànscrita-brahmànica com única o predominant, quan hi ha tot d'hinduïsmes locals i populars, incloent poesia mística i tractats, en les llengües regionals i al marge de l'ortodòxia brahmànica.

Per posar un exemple prou eloqüent, a pocs quilòmetres d'on vivim, a Andhra Pradesh, hi ha un temple enmig dels camps, al costat de grans arbres antiquíssims, on es fan sacrificis animals al marge del món brahmànic —de fet, en lloc d'un home *brahman* la

sacerdotessa és una dona de casta «baixa». Aquesta és una altra Índia, o un altre hinduisme, que no té res a veure amb el tradicional llinatge vàdic i l'ortodox món brahmànic. I en aquests altres hinduismes les coses no són tan místiques o ideals com alguns occidentals es pensarien. També podem recordar el que el mestre Sathya Sai Baba va dir tantes vegades als seus seguidors: «¿Quan deixareu de fer *pujes* (rituals)? Mentre esteu en les *pujes* esteu en el dualisme.»

Hi ha certament, a les Upanishads, una filosofia mística no-dual —*advaita*— que representa un dels cims de la consciència i la cultura humanes. Però els galls amb el cap tallat al petit temple que esmentàvem no tenen gaire a veure amb Shankara o el diàleg upanishàdic entre Yama i el noieta Naciketes. La massa d'hindús submergits en rituals sense fi —i, doncs, en el dualisme— tampoc no té gaire a veure amb els versos sublims de les Upanishads magníficament traduïdes per un mallorquí remarcable, Joan Mascaró.

És més enllà de l'arbre de la vida i del temps,
i de les coses que veuen els ulls mortals;
però tot l'univers prové d'ell.

Ens dona la veritat i ens aparta del mal,
perquè és el Senyor de tot el Bé.

Sàpigues que és al més interior de la teva ànima,
i que és la llar de la teva immortalitat.

Svetasvatara-upanishad

L'hinduisme és aquest món complex i vastíssim, essencialment «federal» o «anàrquic», sense Església ni jerarquia, que ens presenta de manera clara i amena Svami Satyananda Sarasvati. És un mirall de tota la condició humana, amb els versos filosoficomístics de les Upanishads i els galls sense cap del petit temple no gaire lluny de casa nostra, amb l'Advaita Vedanta de Shankara i els rituals dualistes d'una massa d'hindús en la realitat quotidiana, amb la seva impressionant tradició sànscrita-brahmànica i la riquesa ingent dels seus autors i textos regionals i de la seva religiositat popular. No hauríem ni de menysprear-lo —com han fet alguns occidentals— ni d'idealitzar-lo —com han fet d'altres.

Potser no estaríem del tot d'acord amb alguns comentaris de l'autor d'aquesta introducció a l'hinduisme, com quan presenta, per exemple, aquesta religió com «la tradició espiritual i metafísica, encara viva, més antiga de la Terra». M'atreveria a suggerir que hi ha tradicions espirituals i metafísiques en el món anomenat «indígena» encara més antigues. Però això no té gaire importància. Occident s'ha passat a un extrem d'hipercriticisme. Els asiàtics són en general més respectuosos des d'aquest punt de vista.

Sens dubte, compartim amb l'autor una fascinació personal per l'Índia i l'hinduisme. Voldríem insistir en el caràcter dual de l'hinduisme paral·lel a la dual

naturalesa humana. Quan l'autor diu que «per l'hinduisme l'essència de tot és *sat-chit-ananda*», matisaríem que aquesta és l'essència de tot segons la mística hindú, no segons l'hinduisme popular. En el temple dels galls sense cap de què parlàvem abans no hi ha *sat-chit-ananda*. En canvi, sí que n'hi ha en la poesia de Hölderlin o en els quadres de Leonardo da Vinci; també n'hi ha en la Svetasvatara-upanishad que hem citat més amunt.

També compartim la visió de l'autor quan recorda la sacralitat de la vida en l'hinduisme, o la vida com un camí vers l'Absolut. Un dia, ja fa uns quants anys, en una escola de l'Índia rural vam tocar amb el peu sense voler un llibre de text tronat —els nens seien a terra. Un dels vaillets, sense enfadar-se de cap manera, sinó amb un somriure radiant i aquells ulls negres plens de llum, va agafar el llibre tot dient: «Sarasvati». El llibre de text tronat era Sarasvati, la deessa del coneixement. Que això estigui viu avui dia en una petita escola de l'Índia rural pot explicar per què podem sentir fascinació per aquest país singular, i ens pot fer intuir tot el que podem aprendre de l'Índia, des d'un Occident on els romàntics ja van deplorar fa dos segles la dessacralització de tot.

Les pàgines de Svami Satyananda Sarasvati sobre el yoga també ajudaran molts catalans que han transformat el yoga en una mena d'aeròbic a copsar tota

la profunditat filosòfica i mística d'aquest *marga* o camí vers l'Absolut —l'horitzó tant de Plató com de Wordsworth, tant de J. S. Bach com de Leonardo, dramàticament perdut en un Occident alienat que consumeix tantes pastilles antidepressives perquè ha perdut aquest horitzó que l'hinduisme encara manté viu.

L'autor d'aquest llibre viu l'hinduisme des de dins —quelcom valuós després de tants manuals, especialment anglosaxons, impecables acadèmicament i alhora àrids i avorrits, perquè un intel·lecte sec sense vivència serveix de ben poc; aquesta és la hipertròfia de l'intel·lecte privat del tercer ull, fins i tot dels sentits, típic de la modernitat. El llibre no sols ajudarà el lector a conèixer, llindar del diàleg necessari, sinó que li transmetrà subtilment, sense cremar, «el foc de la contemplació metafísica i de la veritat upanishàdica com una experiència viva». Com en Raimon Panikkar, Alain Daniélou o Joan Mascaró, sentim en Svami Satyananda Sarasvati aquella escalfor de l'experiència viva, aquella vida profunda de l'hinduisme, aquella llum de l'Índia que tenia el vaillet d'ulls negres que va dir: «Sarasvati».